

Ολοι μας ανάλογα με τις εμπειρίες μας και την εκάστοτε χρονική συγκυρία κά μ ορισμένες εκτιμήσεις και καταλήγουμε σε κάποια συμπεράσματα αναφορικά με την κατάσταση, βασιζόμενοι σε αυτά τα δεδομένα. Πολλές φορές όμως αυτές οι εκτιμήσεις διαψεύδονται.

Το 2016, σε ένα από τα άρθρα μου σχετικά με τις απαιτούμενες δεξιότητες για την πλήρωση θέσεων εργασίας στο μέλλον, ήμουν εξαιρετικά απαισιόδοξος. Μάλιστα είχα συγκεκριμένα αναφέρει ότι «μέχρι το 2020 θα δημιουργηθούν μόνο 2,1 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας στην Ευρωπαϊκή κοινότητα κυρίως για νέα επαγγέλματα, το 40% των οποίων δεν γνωρίζουμε ακόμα. Βεβαίως, υπολογίζεται ότι θα χαθούν 7,1 εκατομμύρια θέσεις εργασίας έναντι των 2,1 που θα προστεθούν. Το ερώτημα είναι τι θα γίνει με αυτή τη διαφορά». Η μόνη λύση που τότε πρότεινα ήταν να καλυφθεί με κάποιον τρόπο αυτή η διαφορά από το κράτος ή από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα μέχρι που να εξισορροπηθεί.

Βρισκόμασταν ακόμη στην καρδιά της κρίσης: η μεψιμορία και η απαισιοδοξία μάς είχαν κυριεύσει.

Όλοι υποστήριζαν ότι «οι συνθήκες εργασίας ήταν άθλιες. Οι σημερινοί εργαζόμενοι, αν είναι αρκετά τυχεροί να ξεφύγουν από τις προσωρινές και ευέλικτες μορφές εργασίας και βρουν μια “πραγματική” δουλειά, χάνουν τον έλεγχο της ζωής τους. Είναι κακοπληρωμένοι και τους εκμεταλλεύονται α-διστακτοί εργοδότες. Επιπλέον, αντιμετωπίζουν ένα επισφαλές μέλλον, σαν μηχανές που απειλούν να τους κάνουν ανίκανους να εργαστούν και πολλά άλλα». **Υπάρχει μόνο ένα πρόβλημα με αυτή τη ζοφερή εικόνα: έρχεται σε αντίθεση με αυτό που πραγματικά συμβαίνει σήμερα.**

Το μεγαλύτερο μέρος του πλούσιου κόσμου (κυρίως οι 36 χώρες του ΟΟΣΑ-Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) απολαμβάνει μια άνθηση της απασχόλησης, η οποία είναι πρωτόγνωρη. Όχι μόνο υπάρχει πληθώρα θέσεων εργασίας, αλλά και συνεχώς τα ποσοστά, κατά μέσο όρο βελτιώνονται.

Ο καπιταλισμός “βελτιώνει” τη ζωή πολύ πιο γρήγορα από ό,τι παλαιότερα, καθώς οι περιορισμένες αγορές εργασίας και η έλλειψη εργατικού δυναμικού ενισχύουν τη διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων. Το πνεύμα της εποχής μας φαίνεται να έχει χάσει την επαφή με τα δεδομένα.

Μελετώντας πρόσφατα διάφορες στατιστικές σχετικά με την ανεργία, δημοσιευμένες ειδικά στο Economist και στην Καθημερινή, διαπίστωσα ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι όπως φοβόμουν πως θα είναι. **Φέτος οι χώρες του ΟΟΣΑ απολαμβάνουν μία τρομερή άνοδο στις θέσεις εργασίας, από τις μεγαλύτερες των τελευταίων 50 ετών, πράγμα το οποίο για ακόμα μία φορά διαψεύδει τους επικριτές του καπιταλισμού, συντρόφους και μη.**

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

Επίσης, έχω γράψει σε ένα άλλο άρθρο ότι ζούσαμε σε μια comfort zone (μια βολεμένη ζωή) την οποία κατακτήσαμε με την εργασία μας, αλλά αυτό πλέον δεν ισχύει και θα πρέπει συνεχώς να αναζητούμε δουλειά και μάλιστα διαφορετική. Και αυτό πλέον δεν ισχύει στις χώρες του ΟΟΣΑ και αργά ή γρήγορα δεν θα ισχύει και στην Ελλάδα, γιατί είμαστε συνδεδεμένοι.

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφονται στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη Eurostat. Στην Ισπανία και στην Ιταλία το ποσοστό ανέρχεται στο 14%, ενώ ο μέσος όρος στη Ε.Ε. είναι 6,5%, σύμφωνα με στοιχεία του 2019. Όσο δε αφορά την ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει ποσοστό 14,5%, ενώ η Ελλάδα 39,7%, η Ισπανία 33,7% και η Ιταλία 30,4%. Αυτό σημαίνει ότι έχουμε αρκετό δρόμο να διανύσουμε. Η Ελλάδα ωστόσο, το προηγούμενο έτος σημείωσε τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση της ανεργίας της από 20,6% σε 18,5%.

Στην Αμερική το ποσοστό ανεργίας είναι μόλις 3,6%, το χαμηλότερο εδώ και μισό αιώνα. Η έκρηξη προς τα πάνω των θέσεων εργασίας είναι εν μέρει κυκλική και αποτέλεσμα μιας δεκαετούς οικονομικής ώθησης και ανάκαμψης από τη μεγάλη ύφεση, αλλά αντικατοπτρίζει επίσης τις διαρθρωτικές αλλαγές.

Οι πληθυσμοί είναι πολύ πιο μορφωμένοι.

Οι ιστότοποι είναι αποτελεσματικοί στην αντιστοίχιση των κενών θέσεων εργασίας και των κατάλληλων υποψηφίων.

Όλο και περισσότερες γυναίκες εργάζονται. Στην πραγματικότητα, οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν σχεδόν όλη την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πλούσιου κόσμου από το 2007. Αυτό έχει να κάνει με τις πολιτικές υπέρ της οικογένειας στην Ευρώπη, αλλά από το 2015 αυτή η τάση μεταφέρθηκε και στην Αμερική.

Οι μεταρρυθμίσεις στα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, τόσο για να γίνουν λιγότερο γενναϊόδωρες όσο και για να “σκληρύνουν” οι δοκιμασίες επιλογής, φαίνεται να ενθάρρυναν τους ανθρώπους να αναζητήσουν εργασία.

Χάρη στην άνοδο της απασχόλησης, η ανεργία, το άλλοτε κεντρικό θέμα της πολιτικής οικονομίας, έχει εξαφανιστεί από το πολιτικό τοπίο σε πολλές χώρες και έχει αντικατασταθεί από μια σειρά καταγγελιών σχετικά με την ποιότητα και την κατεύθυνση της εργασίας.

Και πάλι, η πραγματικότητα τείνει να διαφέρει. Στον τομέα της μεταποίησης, οι μηχανές έχουν αντικαταστήσει τους εργαζομένους σε μια περίοδο δεκαετιών. **Όμως ένα μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων με δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή και λιγότερο εργάζονται τώρα από ό,τι το 2000.**

Είναι επίσης αλήθεια ότι οι θέσεις εργασίας μεσαίας εξειδίκευσης καθίστανται όλο και πιο δύσκολο να βρεθούν καθώς η δομή της οικονομίας αλλάζει και ο τομέας των υπηρεσιών -συμπεριλαμβανομένης της οικονομίας της «εποχής»- διευρύνεται.

Παρόλα αυτά, καθώς οι αγορές εργασίας είναι κενές, δημιουργούνται περισσότερες θέσεις εργασίας υψηλής ειδίκευσης από ό,τι μικρές. Εν τω μεταξύ, οι εργασίες χαμηλού επιπέδου πληρώνουν καλύτερα, εν μέρει λόγω υψηλότερων κατώτατων μισθών. Σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο, οι μισθοί κάτω από τα δύο τρίτα εκείνων του εθνικού μέσου όρου γίνονται όλο και πιο σπάνιοι.

Όσον αφορά στην αβεβαιότητα, στην Αμερική οι παραδοσιακές θέσεις πλήρους απασχόλησης αποτελούσαν το ίδιο ποσοστό απασχόλησης το 2017 όπως και το 2005. **Η οικονομία της “εποχής” αντιπροσωπεύει μόνο το 1% περίπου των θέσεων εργασίας εκεί.** Παρόλα αυτά, οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής έχουν πολλά μαθήματα να πάρουν. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι έχουν και πάλι πέσει έξω. Υποτιμούσαν συνεχώς τη δυναμική απασχόληση, οδηγώντας σε διστακτική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική.

Το σωστό είναι πως πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι θέσεις εργασίας έχουν αναπτυχθεί χωρίς το σύμπλεγμα των κανονισμών που τυπικά διαμορφώνουν την πολιτική της για την αγορά εργασίας. Στην πραγματικότητα, οι κανόνες της αγοράς εργασίας πολλαπλασιάζονται. Συνεπώς, **η αριστερά πρέπει να δεχτεί ότι πολλές από τις επικρίσεις που εκτοξεύει εναντίον του καπιταλισμού δεν ανταποκρίνονται στα γεγονότα.**

Σε όλο τον ΟΟΣΑ οι εργασίες ανθίζουν. Κατά τα τελευταία πέντε χρόνια ο οργανισμός έχει προσθέσει 43 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας. **Το ποσοστό ανεργίας, δηλαδή ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν εργασία, ως ποσοστό του συνολικού εργατικού δυναμικού, είναι στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων δεκαετιών.**

Η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι όλο και περισσότερο πηγαίνουν από δουλειά σε δουλειά, επίσης δεν επιβεβαιώνεται από την πραγματικότητα. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες το μερίδιο των εργαζομένων του ΟΟΣΑ που εργάστηκαν για λιγότερο από έναν χρόνο κυμάνθηκε γύρω στο 20%, χωρίς σαφή τάση προς τα πάνω ή προς τα κάτω. **Η κατάρρευση των θέσεων εργασίας για τους μεσαία ειδικευμένους δεν έχει αποδειχθεί καταστροφική.** Παρόλο που οι θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης αυξήθηκαν, αυτό συνέβη σε πολύ μικρότερο βαθμό από ό,τι στα άτομα υψηλών προσόντων, τα οποία έχουν κατά κόρον αυξηθεί.

Άλλοι κάνουν βαθύτατες αναλύσεις για τους κατακόκκινους αριθμούς των θέσεων εργασίας. Δεν πρέπει οι κοινωνίες να επιδιώκουν να δουλεύουν λιγότερο, παρά περισσότερο. Οι άνθρωποι που δεν χρειάζονται να ενσωματωθούν στη μισθωτή αγορά εργασίας μπορούν να επιδοθούν σε άλλες, πληρέστερες δραστηριότητες. Είναι βέβαια κοινώς αποδεκτό πως έχοντας ήδη μια δουλειά μπορείς ευκολότερα να ψάξεις και να βρεις μια καλύτερη.

Μέσω μίας μελέτης του 2011 από τους Peter Kuhn και Hani Mansour διαπιστώθηκε ότι η χρήση του διαδικτύου για αναζήτηση εργασίας μειώνει τον χρόνο που διανύει ο άνεργος κατά περίπου ένα τέταρτο και αυτό είναι από τις παραμέτρους της μείωσης της ανεργίας.

Μία σειρά μικρών και διαδοχικών αλλαγών στην πολιτική για πολλές δεκαετίες είναι ο τρίτος παράγοντας πίσω από την έκρηξη των θέσεων εργασίας για την οποία οι σημερινοί πολιτικοί είναι τόσο πρόθυμοι να λάβουν πίστωση. Οι κυβερνήσεις έχουν προσφέρει πολλά ανταποδοτικά για τα παρόντα πιεστικά εργασιακά περιβάλλοντα. Οι παροχές περιλαμβάνουν τη διευκόλυνση των γυναικών να συνδυάζουν την εργασία με την οικογένεια. Σε πολλές χώρες έχουν ενισχυθεί τα δικαιώματα των εργαζομένων με μερική απασχόληση και η γονική άδεια έχει γίνει πιο γενναϊόδωρη, ενώ το κράτος αναλαμβάνει συχνά το κόστος. Το πακέτο οικονομικών μεταρρυθμίσεων του κυρίου Abe, πρωθυπουργού της Ιαπωνίας περιλαμβάνει την παροχή περισσότερων κέντρων ημερήσιας φροντίδας για παιδιά.

Σε χώρες που δεν έχουν αλλάξει τις παλιομοδίτικες εργασιακές πρακτικές, το κόστος είναι υψηλό. Στην Ιταλία σχεδόν 350 εθνικές βιομηχανικές συμφωνίες καλύπτουν τη μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων και των επίσημων εργαζομένων. Δεν λαμβάνουν όμως επαρκώς υπόψη τις διαφορές στο κόστος ζωής στην περιφέρεια και την παραγωγικότητα. Αυτό αποκλείει πολλούς εργαζόμενους στον φτωχό νότο από την αγορά εργασίας.

Οι συμφωνίες συλλογικής διαπραγμάτευσης της Ισπανίας είναι συχνά δύσκαμπτες ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών. Για το τι ισχύει στην Ελλάδα, no comment...

Η δύναμη της αγοράς εργασίας θέτει υπό αμφισβήτηση τις σκοτεινές προβλέψεις για το εργασιακό μέλλον, ότι δηλαδή, ολοένα και πιο εξελιγμένοι υπολογιστές θα μεταφέρουν όλο και περισσότερους εργαζομένους σε μια ζωή αναγκαστικής αδράνειας.

Το μάθημα της προηγούμενης μισής χιλιετίας είναι ότι η τεχνολογική αλλαγή συμπληρώνει τις θέσεις εργασίας και δεν τις καταστρέφει. Τα υψηλά ποσοστά απασχόλησης υποδηλώνουν ότι τίποτα δεν έχει αλλάξει. Και υπάρχουν πολλά στοιχεία που δείχνουν ότι κινούμαστε προς την κατεύθυνση ολοένα και περισσότερων βελτιώσεων.

Καταληκτικά, όπως θα παρατηρήσατε τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στον ευρωπαϊκό νότο, τα οποία πέραν της κρίσης δεν οφείλονται στους εργοδότες και την εκμετάλλευσή τους στους εργαζομένους, ούτε στη σύγχρονη τεχνολογία, αλλά στους παλιομοδίτικους νόμους που στραγγαλίζουν τις αγορές, κρατούν εκτός τους νέους για να διατηρούν ένα νοσηρό κατεστημένο στις δουλειές, και ειδικά στο δημόσιο.

Μελετώντας όλα αυτά είμαι περισσότερο αισιόδοξος ειδικά για το μέλλον των νέων. Είναι βέβαιο ότι αυτό που συμβαίνει στις άλλες χώρες θα συμβεί και στην Ελλάδα, γιατί η ανεργία και η ανάπτυξη, ειδικά σε ομάδες χωρών, αλληλεξαρτώνται. Ας ελπίσουμε ότι θα επισπευσθεί ώστε να έχουμε και ένα μαζικό επαναπατισμό των νέων που έχουν φύγει στο εξωτερικό.

Βέβαια στην Ελλάδα υπάρχουν και πρόσθετες στρεβλώσεις που πρέπει να διορθωθούν όπως η πολιτική παροχών, οι οποίες δεν βοηθούν στην εξάλειψη της ανεργίας και το μεγάλο πρόβλημα της παραγωγικότητας που, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, καταδικάζει τους Έλληνες να εργάζονται περισσότερο από όλους τους Ευρωπαίους, χωρίς ανάλογα αποτελέσματα. Άφησα για το τέλος το θέμα του εξορθολογισμού της εκπαίδευσης, που η αντιμετώπισή του πιθανόν να δώσει λύση σε όλα τα παραπάνω. Δανειζομαι και μεταφέρω αυτούσιο το κύριο άρθρο της Καθημερινής, που θέτει τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων: «Και όμως. Δουλειές υπάρχουν. Αυτό τουλάχιστον λέει η μεγαλύτερη εργοδοτική οργάνωση. Σύμφωνα με την έκθεση του ΣΕΒ, μία στις τρεις παραγωγικές επιχειρήσεις ψάχνει προσωπικό, αλλά δεν βρίσκει. Σε μια αγορά με τόσο υψηλή ανεργία, οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να βρουν εργαζομένους με εξειδίκευση. Ο δείκτης αυτός υπογραμμίζει για μία ακόμη φορά όχι μόνο τη σημασία της εκπαίδευσης. Υπογραμμίζει κυρίως πόσο εκτός πραγματικότητας είναι η κατεύθυνση που έχει πάρει τα τελευταία χρόνια το εκπαιδευτικό σύστημα. Το σύστημα “κάθε πόλη και ΑΕΙ, κάθε χωριό και ΤΕΙ”».